

Nova knjiga o svetovni zgodovini

Zgodovinar Aleš Maver je predstavil svojo knjigo v samostanu na Kostanjevici

KARLO NANUT
NOVA GORICA

V dvorani frančiškanskega samostana na Kostanjevici je 23. januarja zgodovinar in publicist Aleš Maver predstavil svojo novo knjigo *Kako je misleči človek hodil skozi čas*, pogovor z njim je vodil prijatelj Matic Batič. Aleš Maver poučuje zgodovino starega veka in latinščino na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru in je o tem večkrat pisal. Spomnimo

se njegovih prejšnjih knjig *Od klinopisa do Teodore* ali *Kapljica izdolbe kamen*. Ukvarja se tudi z zgodovino 19. in 20. stoletja, piše kolumne, v katerih je veliko humorja in anekdot, za različne publikacije in se redno pojavlja kot pronicljiv komentator družbeno-političnega dogajanja. Njegova nova knjiga skuša predstaviti svetovno zgodovino na popolnoma nov način. Zaradi tega se mu je zdelo smiselno vzeti za izhodišče današnje, sodobno stanje. Odločil se je za predstavitev človeške zgodovine v štirih približno enakih delih (glede na število prebivalcev). Osrednji cilj njegovega prikaza preteklosti in človekove hoje skozi je pomagati razložiti, zakaj je danes naš svet takšen, kakršen je. Pod Zahod je na primer uvrstil dežele, kjer je posebej močan vpliv tistega, kar razumemo kot zahodno kulturo, z močno zgodovinsko krščansko komponento. Zato je tu postavil ne le Evropo z Rusijo, marveč tudi vso Ameriko in še Oceanijo, ki je zemljepisno sicer izrazito na vzhodu. Iz kulturnih razlogov je sem pridružil še tri nekdanje zakavkaške republike: Armenijo, Gruzijo in Azerbajdžan. Na področju Zahoda živi najmanj ljudi od vseh štirih opredeljenih delov, a povprečen prebivalec tega ozemlja je bistveno premožnejši od prebivalcev z drugih delov sveta. V drugi del je uvrstil celotno afriško celino skupaj z zahodnim delom Azije in petimi nekdanjimi sovjetskimi republikami v osrednji Aziji, za katere je značilno, da so meje posameznih držav določili "od zunaj". Naslednjemu

delu sveta je dal ime Indija Koromandija, ker mu daje pečat indijska podcelina in ker so o njej Evropejci vedno obdržali predstavo o pravilni pokrajini. K temu delu spada še nekaj držav, kot sta Pakistan ali Bangladeš, v katerih je uradno merljivi življenjski standard prav tukaj najnižji. V četrti del, oziroma tretji, če sledimo knjigi, spadajo države, kot so Kitajska, Japonska in Koreja, pa tudi Indonezija, Filipini in še kakšna. V tem delu sveta živi največ ljudi, tu so nakopičena največja mesta sodobnega sveta, čeprav v ta del spada tudi Mongolija, ki je sicer zelo redko poseljena. Maver je povedal, da sta ga najbolj navdušila in navdihnila nemški zgodovinar iz Tübingena Ewald Frie in njegova knjiga *Zgodovina sveta (Die Geschichte der Welt)*, ki jo na novo predstavi iz resnično globalne perspektive. "Osnovno poznavanje zgodovine je temeljnega pomena za razumevanje sedanosti," je povedal zgodovinar, "res pa je, da poučevanje tega predmeta na katerikoli vzgojni stopnji ne zna vedno vzpostaviti tega mostu, da bi ljudje imeli občutek, da jim poznavanje preteklosti pomaga pri soočanju s sedanostjo." Svet doživlja danes nepredstavljive spremembe v odnosih med posamezniki, med državami in na področju mednarodnega reda. Te spremembe globoko preoblikujejo naše vrednote, naše razumevanje sveta in kako se vidimo v vsakdanjem življenju, zato je Mavrova knjiga toliko bolj dragocena, saj nam skuša predstaviti svet na drugačen, bolj razumljiv način.

Jezikovnica (223)

VLADKA TUCOVIČ STURMAN

Po Prešernovem dnevu

Saj vem, da je Prešernov dan, slovenski kulturni praznik, že mimo. Vem pa tudi, da je pri Slovencih v Italiji ves mesec februar posvečen Prešernu in kulturi, zato naj mi bo oproščeno, če se bom tudi v današnji Jezikovnici, kot sem se v prejšnji, spet posvetila temam, ki so neposredno ali posredno povezane s Prešernovim dnevom.

Po tem, ko na vsakem koraku vidim in slišim oblikoslovne napake, kot je zamenjava mestnika in dajalnika (ob njemu, pri velikemu avtu, pomagala bom sosedovemu otroku), in napake pri stavi vejice, kot je, da pristavek od preostalih besed v stavku ni ločen z vejico (Zofka Kveder ena naših prvih pisateljic), je bil pravi balzam za moje oči in ušesa, ko sem spremljala prenos Prešernove državne proslave in je z odra seval napis z naslovom prireditve: Državna proslava ob Prešernovem dnevu, slovenskem kulturnem prazniku. Oglejmo si nekoliko, kaj vse je mogoče razbrati v taki kratki povedi.

Da se napis začne z veliko začetnico, vsakomur ni logično, zato naj ponovim: povedi so tudi takšne, ki se ne končajo s piko, kljub temu pa se morajo začeti z veliko začetnico, to so npr. naslovi besedil in drugih stvaritev (Zdravljica, Krst pri Savici, Novi glas, Primorski dnevnik, Parnik trobi nji, Pred lovom, Osebnost Primorske), različni napisi (Tajništvo, Prepovedano kajenje, Kabinet 14, Pozor, hud pes, Stop ipd.), podpisi (Janez Novak, Dr. Janez Novak, Direktor Janez Novak), zaključni pozdravi (Lep pozdrav, Lepo

vas pozdravljam, Nasvidenje v petek) itd. To je torej razlog, da smo v soboto zvečer zrl v besedno zvezo "državna proslava", katere prva beseda se je začela z veliko začetnico, saj je bila prva enota napisa (Državna proslava ob Prešernovem dnevu, slovenskem kulturnem prazniku). Da se z veliko napiše prva beseda zveze Prešernov dan, sem pisala že v prejšnji Jezikovnici, tokrat ponovim, da se prva beseda praznikov (slovenski kulturni praznik, novo leto, velika noč) in posebnih dnevov (dan Primoža Trubarja, mednarodni dan knjige, svetovni dan Zemlje) zapisuje z malo začetnico, vendar ne, če so prve besede svojilni pridevniki, kot so Prešernov dan, Marijino vnebovzetje in Gospodov vnebohod.

Zakaj pa je vejica med "Prešernovim dnevom" in "slovenskim kulturnim

praznikom" v napisu "Državna proslava ob Prešernovem dnevu, slovenskem kulturnem prazniku"? Da je Prešernov dan slovenski kulturni praznik, je pojasnilo, ki mora biti ločeno z vejico, čeprav v "dodatku" ni povedka, ki sicer velja za določevalca vejice. Verjamem, da bi vsakomur bilo razumljivo, da vejica mora biti, če bi napisali "Državna proslava ob Prešernovem dnevu, ki je slovenski kulturni praznik", saj vejica ne samo da stoji pred veznikom "ki" (pa še pred ko, ker, da, če, kajne?), temveč dejansko ločuje dva stavka oz. povedka. No, v našem primeru imamo vejico v povedi, kjer ni niti enega povedka. Pa vejica kljub temu je! Zakaj? Kaže na pojasnilo, ki je lahko tudi brez povedka. V našem primeru je tako: "državna proslava ob Prešernovem dnevu, slovenskem kulturnem prazniku", podobni pravilni primeri pa so še: France Prešeren, naš največji pesnik; Trst, mesto v zalivu; Slovenija, moja dežela. Vejico v naštetih primerih lahko nadomestimo z nestičnim pomišljajem, npr. France Prešeren – naš največji pesnik. Kako si to zapomni, če se niste naučili? Odgovor je čisto preprost, a v duhu slovenskega kulturnega praznika: brati, brati, čim več brati, pa bo pravilna raba prešla v kri, da o njej niti razmišljati ne bo več treba.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman je visokošolska učiteljica na Pedagoški fakulteti in Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper). Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

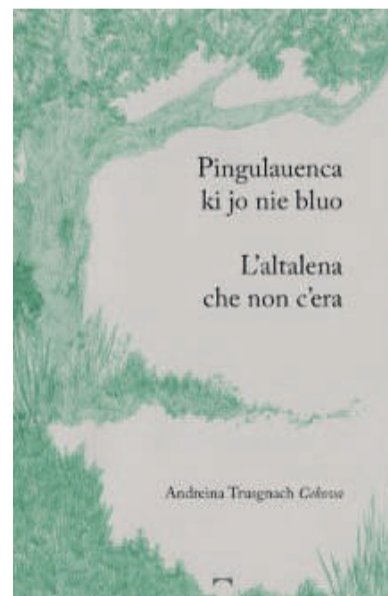
Knjigosnedki (40)

TEJA PAHOR

Gugalnica, ki jo vsi potrebujemo

Kot veliko drugih okoli mene se tudi sama v današnjem času težko spopadam s svetom, v katerem obstajam. Z veliko težo v srcu poslušam novice, berem članke, poslušam sebi ljube, pa tudi oddaljene ljudi. Nič nenavadnega, človek ni bil ustvarjen zato, da bi živel v svetu, ki ga zaznamuje toliko sovraštva, brezbriznosti in bolečine. Težko je najti ravnovesje in si razložiti smisel stvari, ki se zdijo nesmiselne, sprejeti dejanja, ki odpirajo tako velike rane, se soočiti s svetom, na katerega sam težko vplivaš. Pa vendar sem prepričana, da tudi najmanjša dejanja ljubezni, delci kulture, besed, not, barv, počasi soustvarjajo svet, v katerem je še mogoče ostati človek. Takšna majhna kapljica veselja je bila zame novica, da je Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti pred kratkim kolektivu Piuramaura, skupini pesnic iz Nediških dolin, podelil srebrno plaketo za pomemben prispevek k ohranjanju in razvoju kulturne dediščine. Prav zato sem za današnji prispevek izbrala eno svojih ljubljenih pesniških zbirk s knjižne police, *Pingulaeuca ki jo nie bluo* Andreine Trusgnach, ene od članic kolektiva Piuramaura. Zbirka je dvojezična: pesmi so zapisane v narečju Nediških dolin in hkrati prevedene v italijanščino. Bralca popeljejo skozi prostor, a tudi nazaj v čas. Ne nujno v čas, ko je bilo vse lažje ali lepše, temveč v čas, ko smo ljudje znali bolj prisluhniti drug drugemu in uživati v preprostih stvareh.

Med osrednjimi mislimi so besede in pravica do izražanja v lastnem jeziku, tema, ki se v različnih oblikah vrača skozi celotno knjigo. Pesmi govorijo o izumiranju, o praznih hišah in zapuščenih vaseh. V njih je čutiti strah, da bi se stvari izgubile: jezik, korenine, sanje. Steze izginjajo pod rastlinjem,

ANDREINA TRUSGNACH, PINGULAEUCA KI JO NIE BLUO

kamenje se krši iz zidov in tone pod koprive. Prisotni so spomini na prostore in stvari, ki morda nikoli niso zares obstajali, na primer na gugalnico, ki je nikoli ni bilo, pa tudi spomini na ljudi, na mamin poročni prstan, na drobne, a pomembne sledi življenja. A vendar vse ni izgubljeno. Pesmi govorijo tudi o moči in vztrajanju, ki se razkrivata predvsem skozi podobe narave: češnja in drevesa nasplo, "armene" rože na pokopališču. Korenine segajo globoko v zemljo in jo vztrajno prekopavajo, med stranmi pa se tu in tam zasliši tudi ptičje petje.

Verzi nas vračajo v čas pred telefonom in stalno dosegljivostjo, ko so se ljudje slišali le enkrat na teden, ko so deklice svoje misli zapisovale v dnevnike, hodile peš od kraja do kraja, ko ni bilo pralnih strojev in so bele rjuhe prali kar na roke. Ta preteklost se prepleta s sodobnim časom in pogosto nas v določen kraj, čas ali celo v lasten spomin popeljejo okusi in vonjave: kava, čaj, mandarine, bezgovo cvetje takoj po dežju. Posebno mesto ima tudi vizualna podoba zbirke, ki jo je z nežnimi, skoraj sanjskimi ilustracijami grafično opremila Elena Ruclj. Najpomembnejši in najzanimivejši del pa je nedvomno narečje, v katerem je zapisana. Narečje Nediških dolin ni zgolj sredstvo izražanja, temveč nosilec spomina, identitete in načina gledanja na svet. V njem so shranjeni odnosi, pokrajina, zgodovina in čustva, ki jih je v drug jezik težko v celoti prenesti. Njegova prisotnost v zbirki je tiho dejanje upora proti izginjanju in pozabi ter hkrati opomnik. Opomnik na to, da še vedno obstajajo stvari, ki delajo svet boljše: ljubezen in spoštovanje, poslušanje narave, umetnost in književnost, gugalnice, pesmi ...